

Försäkra ditt företag
Så skyddar du dig bäst mot
oförutsägbara händelser

Nya

Sunt Förnuft

EN TIDNING FRÅN SKATTEBETALARNAS FÖRENING

NUMMER 4 · 2017

Iskalla kickar
Lyckohormonerna
rusar efter bad i vak

INGA-BRITT
AHLENIUS:
"KORRUPTION
ETT FAKTUM
I STAT OCH
KOMMUN"

*Välfärden är
organiserad
brottslighets
nya bankomat*

HÄR STJÄLS SKATTEPENGAR

SAMHÄLLET MAKTLÖST
NÄR OMKRING 20 MILJARDER
FÖRSVINNAR PER ÅR

DAGS ATT KORA ÅRETS SLÖSERI TIO KANDIDATER – DU VÄLJER

BROTTLIGHET DU BETALAR

Omkring 20 miljarder rinner ut ur välfärden varje år via organiserad kriminalitet. Det är ett slöseri med skattemedel som vuxit dramatiskt på senare år, trots att problemet varit känt länge.

Text: Mats Lundström Foto: Magnus Glans

MULTIKRIMINELL, VÄLORGANISERAD, HÄNSYNSLÖS

Dubbelmordet på spelklubben Oasen 2010 i Södertälje var en regelrätt avrättning som fick myndigheterna att på allvar försöka bryta den grova organiserade brottsligheten i den hårt drabbade staden. Insatserna namngavs med polisens kodspråk till Tore I och fortsatte med Tore II.

I den omfattande telefonavlyssning som var en del av insatserna, totalt 500 000 samtal, dök det även upp märkliga dialoger som inte direkt hade med mordutredningen och gängkriminalitet att göra. Samtal mellan anställda i hemtjänst- och assistansföretag handlade om att lura kommunen på pengar genom att kraftigt överdriva vårdbehoven hos brukarna. Inte så konstigt att kommunens kostnader för hemvård samtidigt ökade med flera hundra miljoner.

POLISEN TIPSADE KOMMUNEN som drog i handbromsen. Samtalen blev viktiga bevis i rättegången mot bland andra hemtjänstbolaget JOME vars ägare och anställda dömdes till fängelsestraff. Hemtjänsthärvan följdes

För oss blir det ett moraliskt dilemma. Vi ska anmäla, men varför när inget händer.

av flera rättegångar vid Södertälje tingsrätt, också inom assistansvården (LSS). Även här fanns inslag av organiserad kriminalitet.

Södertäljes fullmäktigeordförande Boel Godner menar att utan insatserna mot den organiserade brottsligheten i staden skulle det ha dröjt med att avslöja välfärdsbrotten.

– Om de inte hade varit så giriga är det mycket möjligt att vi inte hade upptäckt det alls. Då hade det kunnat fortgå och jag tror att liknande upplägg pågår i många kommuner i landet i detta nu, säger hon.

MEN HUR KOM det sig att välfärdsbrott av det här slaget upptäcktes via en mordutredning? Roger Svanborg, som samordnat Södertälje kommuns motstånd gentemot välfärds kriminaliteten, svarar bäst på den frågan:

– Det bero på att mycket av den organiserade brottsligheten i dag är multikriminell där ett av uppläggen är att driva brottsliga verksamheter inom ramen för välfärden.

Det här är ett fenomen som ställer många frågor om hur det står till med Sverige 2017. Hur har brottsligheten kunnat infiltrera välfärdssys-

Antalet polisanmälda bidragsbrott har ökat med mer än 50 procent på två år. Ökningen beror, enligt Brå, på fler anmälda brott mot a-kassorna och Arbetsförmedlingen (siffrorna är ungefärliga).

2014

**9 000
anmälningar**

**10 000
anmälningar**

2015

**14 000
anmälningar**

2016

temen? Vilka är offren? Hur stort är problemet och vad kostar missbruket landets skattebetalare? Varför har inte samhället reagerat tidigare och hur kan välfärds kriminaliteten försvåras?

Flera av frågorna har inga givna svar för ingen vet exakt, men de sammanfattar en viktig komponent – komplexiteten. Kommuner och myndigheter vittnar om en stor ökning, men står svarslösa. Regelverken är föråldrade, polisens och åklagarnas möjligheter är starkt kringskurna av allt från sekretess till stuprörsorganisationer inom det offentliga, det vill säga brist på samarbeten myndigheter emellan.

Samtidigt fortsätter affärer att avslöjas, exempelvis tandläkares fusk med det statliga tandvårdsstödet eller Svenska Dagbladets artikelserie i våras om assistansskandaler där fyra miljarder kronor försvunnit via 15 oseriösa aktörer.

TROTS AVSLÖJANDENA är det inte något nytt. Det är bara omfattningen som förändrats. När Lars-Erik Lövdén (se intervju på sidan 21) presenterade sin statliga utredning om välfärdsbrott i våras var det toppen på ett berg av rapporter och utredningar som lagts fram de senaste 20 åren. Politikerna på båda planhalvorna har inte tagit frågorna på allvar trots att många signalerat tilltagande problem.

Men det finns också större trender som spelat välfärds kriminaliteten i händerna. En är digitaliseringen av myndighetskontakter, en annan är övergången till ett allt mer kontantlöst samhälle. 2008 begicks 91 bank- och värdetransportrån – i dag är de i stort sett borta, men kriminaliteten är inte borta, den har bara bytt inriktning.

– Följ pengarna är en del av traditionellt brottsutredningsarbete och nu för tiden finns mer pengar i bidragssystemen, säger Roger Svanborg.

Uppläggen är avancerade i syfte att lura fram regelbundet utbetalda bidrag.

Välfärden är brottslighetens nya bankomat så som Roger Svanborg väljer att uttrycka det.

– Det är viktigt att åskådliggöra problemet, fortsätter han. Det här handlar om en grov och organiserad kriminalitet med många inslag som är svåra att få grepp om. Gemensamt för välfärdsbrott är att de svagaste i samhället utnyttjas genom att de binds upp i olika former av åtaganden.

FÖRFLYTTNINGEN AV PENNINGSTRÖMMAR in i välfärden knyter an till en annan trend, den mycket stora ökningen av antalet bedrägerier. Många välfärdsbrott är i själva verket rena bedrägerier.

– Det har exploderat i vår verksamhet. Vi kan helt enkelt inte lagföra alla. Vi försöker komma upp i hierarkierna för att få bort de som tjänar mest och för att få tillbaka pengarna, förklarade Anna Åkesson på Ekobrottsmyndigheten vid ett Almedalsseminarium i somras.

Det är också den bistra verklighet som möter kommunernas socialsekreterare, andra tjänstemän som arbetar i kommunerna eller på de utbetalande myndigheterna, främst Skatteverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Varje dag upptäcks fusk, men inget händer med polisanmälningarna.

Omorganisation inom polisen, där tre bedrägerirottlar i Stockholm slagits samman till en, har helt tappat fotfästet. Det menar Greger Liljebadh, verksamhetsstrateg på social- och omsorgskontoret på Södertälje kommun:

– Lokalkännedomen är skingrad i polisens nya organisation. Vi har ärenden som legat 2,5 år utan att det har tillsatts en utredande polis. För oss blir det moraliskt dilemma. Vi ska anmäla, men varför när inget händer. Det är inte hållbart att anmälningar ligger i fem, sex år när möjligheten att styrka brott försvåras över tid. Däremot så finns ett utvecklat samarbete med polisen lokalt i Södertälje som fungerar.

Lagstiftningen säger att kommuner inte själva får utreda brott. Greger Liljebadh tycker att det borde ändras.

– Varför inte återinföra ett system med kommunpoliser för att komma åt de här problemen, åtminstone så länge polisen har svårigheter med sin organisation, frågar han hypotetiskt.

SÖDERTÄLJE HAR FÅTT klä skott för mycket av den nya kriminalitet som spritt sig i hela landet. Men ska man tro Ekobrottsmyndigheten flyttar den organiserade välfärdsbrottsligheten geografiskt vid behov och kan till och med fungera som en franchise-verksamhet.

– Logiken är att det här är en kunskap, en tillgång, som kan säljas. Man känner till vad som gäller och nya idéer skapas hela tiden genom kontakter med olika personer som vet vad som

Roger Svanborg, tidigare samordnare på Södertälje kommun, efterlyser mer kontroller.

Den organiserade brottsligheten i dag är multi-kriminell där ett av uppläggen är att driva brottsliga verksamheter inom ramen för välfärden.

Kommissarie Gunnar Appelgren erkänner att polisen inte hinner med.

krävs, säger Roger Svanborg.

Greger Liljebadh tror att organiserad välfärds-kriminalitet pågår i alla Sveriges kommuner.

– Eftersom vi upptäckte det här problemet tidigt har vi kontakt med många kommuner. Här finns det en vattendelare. En majoritet väljer att inte göra något. Det finns skäl till det, man vill inte prata om det eller är rädda för att bli miss-tänkliggjorda.

Ett fåtal kommuner har agerat och tätat en del hål. Ett exempel är Karlstad. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har också skapat ett nätverk för kunskapsöverföring.

Varför är det så många kommuner som inte tar detta på allvar?

– Ett av problemen är att många kommuner är relativt små, menar Greger Liljebadh. Det är svårt och kostsamt att bygga upp kompetens. Dessutom kan de samordnande funktionerna vara samlade i en person vilket gör det ännu svårare att kontrollera. Bedrägerierna försvinner ofta i de volymer kommunerna betalar ut.

Kommissarie Gunnar Appelgren ledde Tore-insatserna i Södertälje och är nu koordinator för operationen Mareld i Stockholms förorter. Han erkänner att den nya polisorganisationen har svårigheter och att polisen samt de rättsliga instanserna bara kan ta upp symbolärenden.

– Vi kommer aldrig att kunna utreda bort den här brottsligheten. Vi kan inte heller ta många så stora ärenden som de i Södertälje samtidigt, säger han när vi träffas på ett seminarium om tilltagande kriminalitet i förorterna.

Det låter uppgett ...

– Nja, eftersom det inte går att göra något åt handlar det snarare om att skapa kontrollfunktioner samt ordning och reda i de utbetalande myndigheterna, säger Gunnar Appelgren.

Och här någonstans gömmer sig svaret på hur välfärds-kriminaliteten ska begränsas. De rutiner som tagits fram efter Södertäljehärvorna handlar om att förebygga, leta och agera. Stefan Lundberg, ansvarig för brottsförebyggande samverkan på Ekobrottsmyndigheten, är inne på samma linje.

– Redan utbetalade pengar är svåra att få tillbaka med återkrav. Därför måste man lägga mer resurser på att förebygga, upptäcka och agera genom att bygga upp effektivare kontrollenheter.

Roger Svanborg menar att välfärdsystemen bygger på tillit och människors ärlighet. Ansatsen är god, men tilltagande välfärds-kriminalitet visar att det inte kan fortsätta på det viset, trots att ökade kontroller kommer med pris.

– Risken är att det blir krångligare och att det kan drabba oskyldiga, men vi måste värna att resurserna inte försvinner ner i kriminella fickor, för allas bästa. ■

SAMORDNINGS- NUMRET – NYCKELN TILL VÄLFÄRDEN

Samordningsnumren pekas ut som ett allvarligt problem när det gäller välfärdsbrott. Myndigheter använder denna motsvarighet till personnumret som en id-handling trots att det inte är det.

– **Samordningsnummer är endast ett administrativt nummer, säger Marie Mattsson Vangekrantz, samordnare för id-relaterad brottslighet vid Skatteverket.**

Dn av Arbetsförmedlingens sysslor är att arrangera rekryteringsevent. Där förekommer det att deltagande företag erbjuder besökarna att fylla i ansökan om preliminär a-skatt för att få ett så kallat samordningsnummer, oavsett om det finns ett arbetstillstånd eller inte.

Skatteverket delar nämligen ut samordningsnummer utan att kontrollera identiteten. Orsaken till det är verkets övergripande uppdrag om att få in skatt oavsett vilken status personen har.

Med hjälp av numret är det inte svårt att få tillgång till ersättning via a-kassan eller via olika former av bidrag i välfärdsystemet. Det brukar fungera genom att en örlig arbetsgivare skickar in falska kontrolluppgifter till Skatteverket i syfte att lura till sig exempelvis lönebidrag från Arbetsförmedlingen.

SKATTEVERKET UPPTÄCKER IBLAND att det poppar ut pengar på felaktiga grunder via anställningar som inte finns, men verket kan ändå inte berätta det för Arbetsförmedlingen. Det råder nämligen sekretess mellan de utbetalande myndigheterna: Skatteverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

När Skatteverket eventuellt upptäcker fel plockas kontrolluppgiften bort, men verket får inte meddela det till Försäkringskassan på grund av sekretess. Därmed kan personen bakom numret sjukskriva med hjälp av en samarbetsvillig läkare, utan att det finns någon faktisk inkomst.

Även personer som är i Sverige illegalt kan få samordningsnummer vilket ger dem tillgång till välfärden. Om Skatteverket råkar hitta illegala immigranter i sina system får verket likväl inte meddela gränspolis. Sekretessen sätter stopp också för det.

DESSUTOM FÅR INTE Skatteverket radera samordningsnummer från folkbokföringen, trots att folkbokföringen är en del av Skatteverket, och ibland sitter i samma lokaler. Det råder nämligen sekretess mellan Skatteverkets egna avdelningar.

Med lite trixande är det möjligt att få ut bidrag ur välfärdsystemen utan att ens befinna sig i landet.

Vidare är samordningsnumren eviga och tas inte automatiskt bort ur registren. På så vis kan numren återanvändas gång på gång av personer med ont uppsåt.

– Numren är eviga bara av det skälet att det inte satts någon begränsning i folkbokföringslagen. De var ju bara avsedda som administrativa nummer och tiderna vara annorlunda när lagen skrevs, säger Marie Mattsson Vangekrantz.

Det är några exempel på effekter av den dåliga kontrollen när det gäller samordningsnummer, men det finns åtskilliga fler.

Faktum är att vem som helst i världen kan, via en dator och internet, skaffa sig ett samordningsnummer. Med lite trixande blir det då möjligt att få ut bidrag ur välfärdsystemen utan att ens befinna sig i landet.

DET VISAR EN rapport från Skatteverket med namnet *En analys av samordningsnummer för beskattningsändamål* där myndigheten är självkritisk samtidigt som den radar upp exempel på exempel på missbruk av numren på grund av den tuffa sekretessen och brister i rutinerna.

Pia Bergman, rikssamordnare mot grov ekonomisk brottslighet på Skatteverket, är frustrerad.

– Det här gör att välfärdsstaten utnyttjas. Vi ser kriminella handlingar och självklart ska vi kunna berätta om det, men vi får inte. Sekretesshindren får oerhörda konsekvenser, för människorna som blir utnyttjade, och för företag som slås ut på grund av osund konkurrens.

Den förre SlöseriOmbudsmannen, bloggaren och författaren Rebecca Weidmo Uvell, hittade rapporten först och av en slump tidigare i höstas. Hon är chockad.

– Skatteverket kollar inte ens om det betalas ut lön så länge arbetsgivaren betalar in sina avgifter. Och har ”arbetstagaren” en inkomst på papperet så har man också rätt till välfärdsystemen, säger hon och fortsätter:

– **RAPPORTEN VISAR PÅ** en bottenlös naivitet. Välfärdssystemen är ett smörgårdsbord för försigkomna. När välfärdskarusellen är så omfattande är det viktigt att den skyddas från missbruk. Visst finns det spärrar, men det kräver att alla göra rätt i alla instanser.

Skatteverkets rapport, som publicerades i somras, tydliggör även omfattningen av problemet. Det finns ingen styrkt identitet i knappt hälften (45 procent) av de 243 467 samordningsnummer som delades ut 2009–2013. Skatteverket tvivlar på om det över huvud taget finns några garantier för att identiteterna bakom utdelade samordningsnummer stämmer. Rapporten berättar vidare att mindre än tio procent av numren har en boendeadress knuten till sig och att minst 4 000 samordningsnummer är uppenbart felaktiga per år

Pia Bergman, rikssamordnare mot grov ekonomisk brottslighet på Skatteverket är frustrerad.

Rebecca Weidmo Uvell, författare och bloggare, hittade Skatteverkets avslöjande rapport av en slump.

Fakta:

Tre nödvändiga åtgärder enligt Skatteverket för att komma åt problemet med samordningsnummer:

→ Tvång på att vara på plats och visa upp sig vid ansökan.

→ Registrera biometrisk uppgifter (identifiering av personer via fysiologiska egenskaper).

→ Mindre sekretess för att utbetalande myndigheter och kommuner ska kunna informera varandra.

samtidigt som Skatteverket erkänner att den verkliga siffran troligen är avsevärt högre.

Rebecca Weidmo Uvell tycker att de uppenbara luckorna bör täppas till direkt.

– Man borde exempelvis kräva att man måste visa upp sig fysiskt för att få ett samordningsnummer samt att det måste finnas en bostadsadress. Man borde också kräva att Skatteverket är skyldiga att kontrollera varenda arbetsgivare som har folk anställda via samordningsnummer, om arbetsgivaren har F-skattsedel, momsbevis och inga betalningsanmärkningar samt har en omsättning som medger anställda.

Hon får medhåll av Pia Bergman på Skatteverket.

– Lagstiftningen haltar på så många plan. Det gör vårt arbete väldigt tungt och svårt – något som alla förlorar på. Jag tycker det är helsjukt, säger hon.

I EN NYLIGEN SLÄPPT rapport från Riksrevisionen som gäller folkbokföringen, konstateras att kvaliteten på registren med person- och samordningsnummer innehåller en rad brister.

– Vi tar åt oss. Våra rutiner för kontroll har inte varit tillräckliga, säger Marie Mattsson Vangekrantz.

Bara några timmar efter intervjun med Marie Mattsson Vangekrantz mejlar hon om att Skatteverket signalerar om att det ska bli svårare att skapa fiktiva personer som söker arbete via nätet och anställs i Sverige. Arbetsgivaren och arbetstagaren måste gå via Migrationsverket och få arbetstillstånd för det fall arbetstagaren kommer från land utanför EES eller Schweiz. Inga beslut tas om samordningsnummer om sökanden inte kan visa att man har arbetstillstånd.

– Skatteverket informerar också om att det är straffbart enligt utlänningslagen att dels anställa någon utan arbetstillstånd, dels att arbeta utan arbetstillstånd vilket vi inte har informerat om tidigare, säger hon. ■

GRYMT UTNYTTJANDE AV SAMHÄLLETS SVAGA

Inom vilka välfärdsområden är brottsligheten vanlig?

Tidiga exempel på organiserad kriminalitet finns inom hemtjänsten och assistansvården (LSS), men problemet begränsar sig inte till att överdriva vårdbehov eller att skicka för stora fakturor. Missbruk av välfärdssystemen har pågått i decennier när det gäller allt från bidrag till pensioner. Både Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan är hårt drabbade. Välfärds kriminalitet riktar sig inte bara mot de utbetalande funktionerna inom det offentliga. Även det kommunala planmonopolet är drabbat. Byggbolag med anknytning till välfärdsbrottslighet köper kommunal mark och bygger med hjälp av underleverantörer som utnyttjar illegala immigranter eller andra i beroendeställning. När det upptäcktes i Södertälje tog kommunen fram en ny exploateringspolicy vilket försvårade för oseriösa exploaterare. Det medförde bara att aktörerna flyttade till grannkommunerna.

Vilka är det som drabbas?

Offren är förutom skattebetalarna framför allt de som utnyttjas, oftast vårdtagare (brukare), äldre, människor med funktionsnedsättningar, nyanlända, EU-migranter eller personer som befinner sig i Sverige illegalt. Här finns till och med inslag av människohandel. Oseriösa assistansbolag mutar funktionshindrade eller anhöriga. Ibland inleds samarbeten med gode män eller med vårdnadshavare i syfte att dupera kommunen. Allra värst är dock välfärdsbrott som riktar sig mot brukare som inte kan föra sin egen talan.

Finns det fler drabbade?

Handläggare inom de utbetalande myndigheterna samt i kommunerna är offer genom att de ibland stressas eller hotas att betala ut bidrag som de vet inte är rätt. Det kallas otillåten påverkan och handlar om allt från trakasserier, hot, våld och korruption för att uppnå kriminella syften.

Vad krävs för att kunna utföra brotten?

Många välfärdsbrott har behov av kunskande på flera nivåer. Det krävs kunskap och det krävs möjliggörare, exempelvis jurister och revisorer som vet vad som gäller för att starta företag och ge sken av laglig verksamhet. Möjliggörare kan också vara släktingar som arbetar på myndigheter eller i kommuner. Det har flera gånger inträffat att myndighetsanställda lojala till kriminella har lämnat ut information. Så kallade "insiders" har till exempel avslöjats på Försäkringskassan och på Skatteverket. ■

Roman om välfärdsbrott

Rättan heter en spänningsroman som släpptes i våras på förlaget Blue Publishing. Romanen skildrar hur den organiserade brottsligheten nästlar sig in i byråkratins korridorer på Arbetsförmedlingen och plundrar skattebetalarna på välfärds miljoner. Historien är fiktiv, men den bygger på verkliga händelser.

SÅ UTFÖRS VÄLFÄRDSBROTT

Samordningsnummer: Samordningsnummer kan jämföras med ett tillfälligt personnummer och ger i stort samma rättigheter. Här ett exempel på ett avancerat missbruk:

- 1. Person A anländer till Sverige från ett annat EU-land. Tillsammans med person B (huvudmannen) åker de till Skatteverkets servicekontor där A visar någon form av id-handling och får ett så kallat samordningsnummer.
- 2. B fixar bankkonto till A med hjälp av samordningsnumret, men behåller kontrollen över kontot. A skickas tillbaka till sitt ursprungliga EU-land.
- 3. Efter någon vecka kommer A tillbaka till Sverige och proceduren med besök hos Skatteverket och banken upprepas med ett nytt samordningsnummer. En person kan alltså ha flera identiteter.

Lönebidrag:

Arbetsförmedlingen betalar ut olika former av ersättningar om man kan uppvisa arbetsgivarintyg.

- 1. Person A är arbetslös, men kommer överens med arbetsgivare B om att lura Arbetsförmedlingen genom en skenanställning. B skriver ut ett arbetsgivarintyg åt A.
- 2. A går till Arbetsförmedlingen och säger att B anställer A om Arbetsförmedlingen betalar ut lönebidrag.
- 3. Något arbete utförs aldrig och A och B fördelar lönebidraget mellan sig.

→ 4. Med hjälp av samordningsnumret ordnar B så att A blir delägare i ett bolag. Det går eftersom Bolagsverket bara registrerar ändringar utan att kontrollera.

→ 5. Bolaget är en underleverantör i byggbranschen och betalar ut lön och utdelning till delägaren A som B tar hand om genom att ha kontroll över de skapade bankkontona. På så vis överförs vita pengar i form av beskattad lön eller utdelning till ägarna. Samtidigt kan olika former av bidrag lyftas, Rut och Rot, lönegarantier från både Arbetsförmedlingen och sjukförsäkring från Försäkringskassan.

→ 6. Arbetsinsats med en mycket låg lön utförs av person C som är i beroendeställning till B (huvudmannen). 20–30 kronor i timmen är inte ovanligt.

Hyreskarusellen:

Nyanlända är ofta offer när det gäller att ordna bostad.

- 1. Person A är en nyanländ flykting som fått uppehållstillstånd. Nu vill A flytta till sin släkt som bor i en kommun med bostadsbrist.
- 2. A erbjuds ett tredjehandskontrakt som ett lån av person B till en ockerhyra. I lägenheten bor det redan flera personer, men A har inget val om hen vill bo nära sina släktingar.
- 3. Med hyreskontraktet ansöker A om bostadsbidrag och betalar överhyran till B.
- 4. Det förekommer även att A tvingas arbeta svart för B för att betala av skulden för tredjehandskontraktet.

Tuffare tag väntas

Lars-Erik Lövdén

Straffskärpningar, stramare kontroll av företag och privatpersoner samt en civil brottsbekämpande enhet. Det föreslår Lars-Erik Lövdén i en statlig utredning för att motarbeta välfärdsbrott.

UTREDNINGEN PRESENTERADES i våras och har sedan dess varit ute på remiss. 7 350 brottsanmälningar har kartlagts varav

43 procent ansågs kvalificerade. Utredningen ligger till grund för regeringens kommande förslag om skärpningar av regelverken inom en rad områden.

Har du hunnit kika på remissvaren ännu?

– Lite. Det är i huvudsak positiv kritik. De flesta instämmer i behovet av att vidta åtgärder med hjälp av de 26 lag- och regeländringar vi föreslagit. Sedan finns det en del kritik, bland annat om var den nya utredningsenheten för välfärdsbrott ska placeras.

Hur stor är brottslighetens omfattningen?

– Kommuner, utbetalande myndigheter och de rättsvårdande instanserna vittnar om att det är ett tilltagande problem. Vi vet också att mörkertalet är stort eftersom det inte finns någon målsägande och att antalet anmälningar påverkas av förmågan att upptäcka brott genom olika kontrollinstanser. Vi räknar med 10–20 miljarder kronor per år. I det beloppet innefattas också misstag, alltså inte medvetna fel. Det ska jämföras med att det går ut 560 miljarder per år i bidragssystemen. Men välfärdskriminallitet gäller ofta även skattebrott vilket inte är inräknat i uppskattningen och gör att omfattningen växer.

Vad beror mörkertalet på?

– Exempelvis upplevs det som meningslöst när anmälningar blir liggande i flera år innan polisen utreder. Det är därför vi föreslår att en särskild enhet skapas med civila utredare med specialistkompetens och experter på försäkringssystemen. Men det bästa är ändå att undvika att felaktigheter uppkommer. För att minimera felen behöver de utbetalande myndigheterna kunna utbyta information med varandra.

Stämmer det att företag inte kan åtalas för välfärdsbrott?

– Som det är idag omfattas de inte av bidragsbrottslagen. En nyckelfråga här är Bolagsverkets uppdrag när det gäller registrering av bolag som saknar kontroller för exempelvis styrelsesammansättning. Det skapar problem med så kallade målvakter. Bolagsverket behöver få nya instruktioner.

Ska myndigheterna få utbyta information om identifikation?

– Ja. Det finns ett missbruk med id-kort som behöver stävjas. Jag vill begränsa antalet giltiga id-handlingar och det ska också krävas biometri för få en giltig handling. Det är angeläget. ■